Написав Вікторія Вітер
П'ятниця, 23 січня 2015, 20:56

Джерело: Друг читача

Андрій Кокотюха. Повний місяць. – К. : Нора-Друк, 2014. – 368 с. – (Морок)

Люди – єдині створіння на Землі, які постійно сумніваються щодо раціональності власного улаштування. «Чому рот на голові? – уперто запитують вони себе не одне тисячоліття. – Було б зручніше мати рот на долонях». Або. «Чому б не приробити людині зябра, крила, хвіст?» І починаються експерименти, щоправда, найчастіше у світі людської фантазії по тій простій причині, що зі справжніми пересадженими зябрами довго не протягнеш. Інша річ, експерименти на людській психології. Тут є де розгулятись, а результати, може, на перший погляд і не такі карколомні, проте довготривалі, хронічні.

Роман Андрія Кокотюхи «Повний місяць» про суспільство, якому, умовно кажучи, один горе-експериментатор хотів приробити рот на долоні, а інший – на потилиці. Результат – відкрита кривава рана і тисячі людей-перевертнів, змушених ховати своє друге, найчастіше справжнє, «я» і жити із «дулею у кишені». Мова про українців Поділля, що звільнившись від фашистської окупації потрапили у окупацію радянську. Усі вони мають болючий досвід зіткнення із системою і усі приховують свої смертельно небезпечні таємниці. Психологічні перевертні. Атеїсти, що, червоніючи, хрестяться. Власне, проблема дуже глибока і болюча. Відлунює вона і досі.

Таку гірку пілюлю Кокотюха запхав у обгортку гостросюжетного твору, де сплелися елементи багатьох жанрів – трилеру, детективу, ретро-роману, містики, наукової фантастики, драми тощо. І закрутив сюжет так, що зосередившись на ньому, читач запросто міг би усі ці підводні камені авторського задуму і пропустити. На щастя, існують на світі післямови й усілякі інтерв'ю, де можна говорити прямо, наприклад, таке: «Пафос роману «Повний місяць» у тому, що експерименти над людьми неприпустимі. Намагались вивести нову породу людей. Ця нова порода людей сьогодні називається ватою, яка опирається будь-якому руху вперед».

Дія роману відбувається у невеличкому селищі Сатанів після звільнення від фашистської окупації 1944 року. У лісах почали знаходити трупи людей із перегризеними горлянками. Серед місцевих ширяться чутки про вовкулаку. Місцевий міліціонер Андрій Левченко не вірить у містику, однак раціонального пояснення загадці знайти не може. У цьому ж селищі доля звела колишніх однокласників і лютих ворогів з дитинства – втікача із концтабору Ігоря Вовка і капітана НКВС Сомова, – які не поділили одну на двох кохану Ларису. Напруга зростає. Звідки чекати на смертельний удар?

Завжди є книги, фільми, пісні чи п'єси, за допомогою яких молоде покоління знайомиться із мандрівними сюжетами. Згадаймо хоч би скільки різноманітних варіантів «Попелюшки» перебачили-перечитали за своє життя. «Повний місяць» може претендувати на роль поводиря зелених любителів обливатися холодним потом над книжкою глупої ночі у таємничі ліси, де гуляють старі-добрі фольклорні вовкулаки. Читати цей роман у які-небудь сімнадцять-вісімнадцять років справді страшно і захоплююче. Для такого першого разу із трилером тут є усе: таємниця, що протягом твору линяє від містики до наукової фантастики, опис Радянського Союзу в сучасному стилі з неодмінним акцентом на концтабори, УПА, репресії, гадів-чекістів і тотальний пригнічений настрій населення. На додачу гаряча любовна історія і трохи сексу… Літературних незайманців роман дійсно має усі шанси вразити і полонити. Можливо, саме на таку аудиторію він і розрахований.

Але ж… Читач хоч трохи обізнаний із літературною кухнею одразу відчує якусь відверту пережованість назви твору, і недорозвиненість характерів, і серіальну неправдоподібність обстановки того ж концтабору, і синтаксичну однорідність мови персонажів (при тому, що над лексикою Кокотюха попрацював на славу) і, нарешті, розчарується простою як двері, я б сказала, тривіальною з часів Франкенштейна, розгадкою таємниці, якою скільки часу на різні лади йому морочили голову. Однак це ще нічого, розгадки розчаровують завжди. Значно більше муляє студентська вичерпність відповідей на усі можливі читацькі питання з уст напівбожевільного вченого на прізвисько Гот. Ніяких напівтонів, правду в лоб. Коли персонаж виговорився – треба від нього спекатися. Правильно казали про цей роман – усе за законами жанру. Законам жанру чи, точніше, жанрів, автор слідує настільки скрупульозно, що на якомусь етапі, на

мій погляд, це стає вадою. Усе наче й правильно, але, грубо кажучи, інтертекстуальність зашкалює. Вона біжить перед сюжетом, штовхаючи до здогадів, які, на жаль, часто виявляються правильними. Це значно знижує напругу, на яку сподіваєшся від детективного трилера.

Тим не менше, книга із скромним накладом і змазаною рекламною кампанією у підтримку спромоглася потрапити у короткий список «Книги року – 2014» за версією BBC. Кокотюха під маскуванням гостросюжетних романів успішно продовжує науково-популярні екскурси у нашу драматичну історію. Нарешті, підростає покоління, що потягнеться до свого першого національного трилера. І тут уже можна без сумнівів рекомендувати: хай першим буде «Повний місяць».